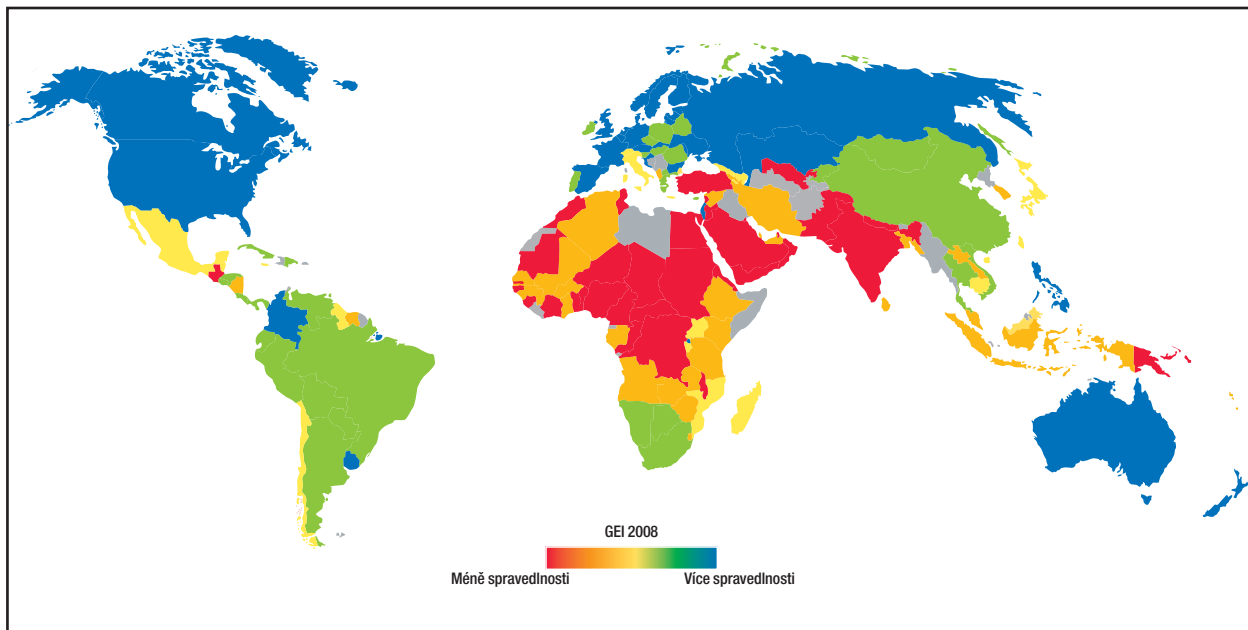

Dluhy dvacátého století, hanba jedenadvacátého

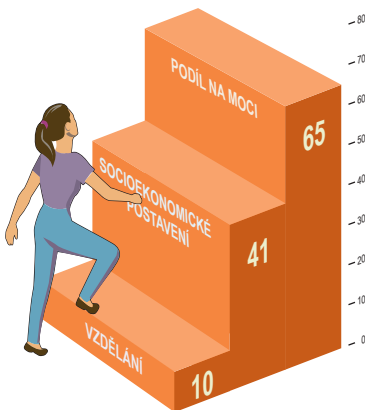
Ve snaze přispět k porozumění nespravedlnostem souvisejícím s genderem a sledovat situaci a její vývoj, vytvořila síť Social Watch index genderové spravedlnosti (GEI, Gender Equity Index). Tento index je založen na mezinárodně dostupných a srovnatelných údajích a umožňuje určit postavení země, pokud jde o genderovou spravedlnost, a klasifikovat ji na základě ukazatelů vypovídajících o třech odlišných dimenzích: vzdělání, socioekonomické postavení a podíl na moci.

Pro rok 2008 bylo do žebříčku GEI zařazeno na základě nejnovějších dostupných statistik celkem 157 zemí a u 133 zemí bylo možné stanovit vývojový trend srovnáním současného indexu s indexem zpřed pěti let. (Podrobné metodologické odkazy a kompletní přehledy jsou na www.socialwatch.org.)

Index má maximální možnou hodnotu 100 %, což by znamenalo, že v žádné z uvedených dimenzí neexistuje žádná nerovnost. GEI měří rozdíly mezi ženami a muži, ne jejich blahobyt. Tudiž např. země, v níž mají chlapi a dívky stejný přístup k vysokoškolskému vzdělání, by v tomto aspektu měla skóre 100, ale totéž maximální skóre by měla země, v níž jsou chlapi a dívky ve stejné míře neschopni dokončit základní školu. Z toho nevyplývá, že není třeba zlepšovat kvalitu vzdělání, ale jen to, že chlapi a dívky trpí stejně jeho špatnou úrovní.

Vzdělání je jedinou složkou indexu, v níž mnoho zemí v současnosti dosáhlo parity. Tam, kde byla dosažena tato úroveň, není už možný další pokrok. Ovšem kromě toho, že řada zemí nevykazuje pokrok, odhaluje vzdělanostní složka GEI také fakt, že v mnohých probíhá regrese. Ve dvou ostat-

Stupně k dosažení genderové spravedlnosti

Velké úkoly pro budoucnost

Schod vedoucí ke genderové spravedlnosti ve vzdělání ve všech zemích světa není příliš vysoký. Ovšem více zemí vykazuje ve vzdělávání regresi než pokrok. Větší počet zemí dosahuje významný pokrok v socioekonomickém postavení, ale zemí s regresí je také mnoho a globální trend je tudiž nejasný. Vývoj v oblasti podílu žen na moci vypadá slibně, protože většina zemí vykazuje pokrok, ovšem právě v této dimenzi je třeba překonat zdaleka největší propast.

ních dimenzích týkajících se začleňování žen do ekonomického a politického života zatím žádná země nedosáhla úplné parity.

Příjem sám o sobě nevytváří spravedlnost

GEI přináší důkazy, že genderové nespravedlnosti nelze zdůvodnit rozdíly v příjmech mezi jednotlivými zeměmi. Mnoho chudých zemí dosahuje vyšší úrovně spravedlnosti, což je pozitivní výsledek, i když to případně znamená spravedlivé rozdělování chudoby. Často totiž platí opak: u mnoha zemí s přijatelnými průměrnými hodnotami sociálních ukazatelů se za těmito průměry skrývají obrovské disparity mezi ženami a muži. Odstranění genderových nerovností lze dosáhnout aktivními politickými opatřeními včetně zavedení kvót pro podíl žen ve volených orgánech a regulace trhu práce v zájmu větší spravedlnosti.

Nejvyššího umístění v GEI 2008 opět dosáhly Švédsko, Finsko a Norsko. I když tyto země nevedou ve všech třech složkách tvořících index (viz mezery ve vzdělání, podílu na moci a socioekonomickém postavení), dosahují v nich dobrých výsledků. Na čtvrtém místě je Německo a na pátém Rwanda – jedna z nejmudších zemí světa. Ve všech těchto případech byla genderová nerovnost zmenšena aktivními politickými opatřeními včetně zavedení kvót pro podíl žen ve volených orgánech a regulace trhu práce v zájmu větší spravedlnosti.

GEI byl vypočítán pro 42 zemí v subsaharské Africe, 37 v Evropě, 28 v Latinské Americe a Karibiku, 17 na Středním východě a v severní Africe, 18 ve východní Asii a Pacifiku, 7 ve střední Asii, 6 v jižní Asii a 2 v Severní Americe. Celkově tyto země představují přes 94 % světové populace.

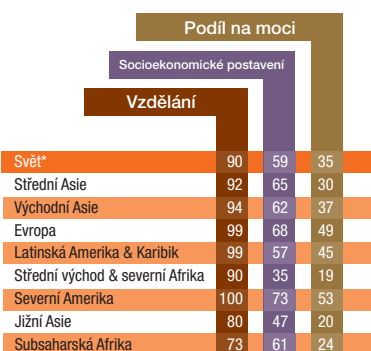
Úspěchy a nezdary

Celosvětově žije více než polovina žen v zemích, které v posledních letech nezaznamenaly žádný pokrok genderové spravedlnosti. To je hlavní závěr z přehledu GEI 2008 vypracovaného sítí Social Watch, který poprvé ukazuje nejnovější vývoj a trendy v překlenování nerovnosti mezi muži a ženami ve vzdělání, socioekonomickém postavení a podílu na moci.

GEI 2008 je ilustrací toho, že větší spravedlnost dosažená ve vzdělání není doprovázena přijatelnými výsledky v ekonomické ani politické oblasti. V účasti žen v politice došlo za poslední léta k největšímu pokroku, což je důsledek aktivních politik, avšak z hlediska ekonomické spravedlnosti jsou výsledky velmi rozdílné – země v regresii je stejný počet jako země vykazujících pokrok. Ve vzdělání je rozdíl relativně menší, ale i zde má hodně zemí regresivní trend.

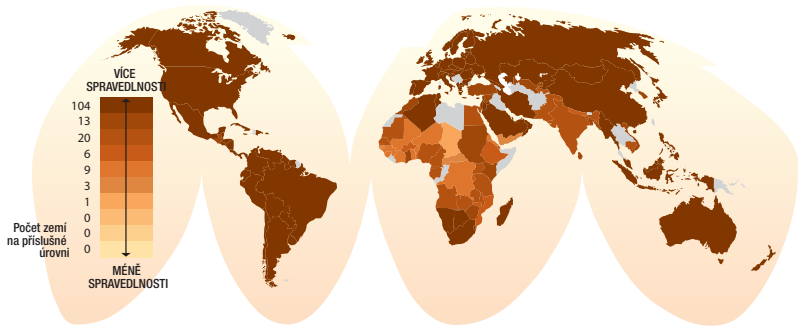
Potíže v dosahování spravedlnosti nelze zdůvodňovat nedostatkem zdrojů: mapování GEI a jeho jednotlivých složek ukazuje, že genderovou nerovnost může snižovat vhodnou politikou každá země bez ohledu na svou příjmovou úroveň. ■

Regionální průměry GEI podle jeho SLOŽEK

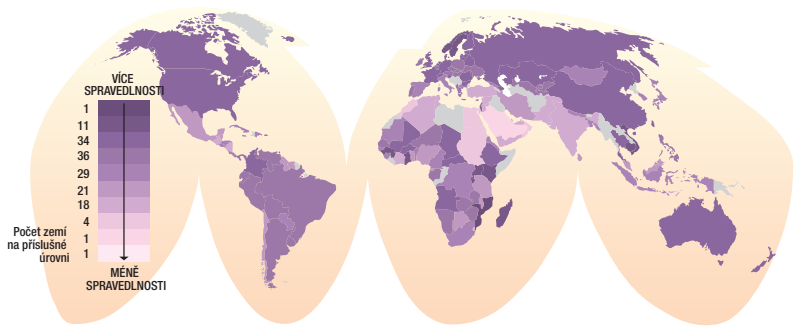

* Míra nerovnosti: počet bodů indexu potřebných k dosažení spravedlnosti (100) celkově v každé dimenzi GEI

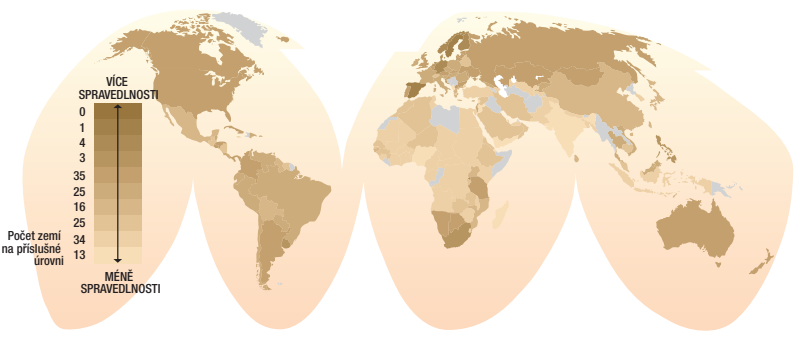
Rozdíly ve vzdělání

Rozdíly v socioekonomickém postavení

Rozdíly v podílu na moci

HODNOTY GEI V ROCE 2008 A NEJNOVĚJŠÍ TRENDY GEI (2004–2008)

Země	GEI 2008	Vývoj (%) (2004–2008)	Země	GEI 2008	Vývoj (%) (2004–2008)	Země	GEI 2008	Vývoj (%) (2004–2008)
Švédsko	89	5.8	Peru	69	22.6	Angola	53	-18.7
Finsko	85	6.9	Honduras	69	11.7	Gabon	53	-2.7
Norsko	84	11.4	Česká republika	69	-2.5	Tádžikistán	52	-6.9
Německo	80		Čína	69	9.9	Indonésie	52	-6.5
Rwanda	80	13.3	Kypr	69	13.3	Etiopie	52	9.7
Bahamy	80	9.7	Venezuela	68	11.1	Burkina Faso	52	-2.3
Dánsko	80	-1.1	Makedonie	68	8.8	Nikaragua	52	-10.0
Nový Zéland	78	3.4	Kostarika	68	4.2	Alžírsko	52	11.0
Island	78	4.9	Paraguay	67	14.6	Bangladéš	51	-5.2
Nizozemsko	78	7.7	Salvador	67	9.3	Kapverdy	51	-6.8
Litva	77	3.4	Řecko	66	7.0	Spojené arabské emiráty	51	9.3
Španělsko	77	16.8	Bolívie	66	12.5	Sýrie	51	9.6
Barbados	77	3.6	Botswana	66	-6.0	Guinea	51	-7.1
Ruská federace	76	5.6	Bělorusko	66	4.8	Mali	50	-6.5
Austrálie	76	6.6	Dominičánská republika	66	6.5	Samoa	50	
Filipíny	76	4.9	Singapur	66	4.5	Svazijsko	50	-2.3
Lotyšsko	76	1.6	Itálie	65	5.4	Katar	50	1.0
Kanada	76	-2.7	Uganda	64	3.3	Kamerun	49	-9.1
Kolumbie	75	11.8	Gruzie	64	-0.4	Gambia	49	-20.4
Kazachstán	75	19.0	Lesotho	64	15.8	Mauritánie	49	3.1
Spojené státy americké	75	-2.9	Belize	64	15.5	Tunisko	49	-4.1
Spojené království	75	6.4	Mozambik	64		Guatemala	49	5.0
Uruguay	75	9.2	Švýcarsko	63	-0.4	Guinea-Bissau	48	2.9
Slovensko	74	0.5	Brunej	63	15.5	Omán	48	14.2
Bulharsko	74	1.5	Chile	62	6.1	Malawi	48	-22.5
Moldavsko	74	2.1	Maledivy	62	-8.7	Libanon	47	2.2
Ukrajina	74	6.7	Ázerbájdžán	62	0.2	Saúdská Arábie	47	13.2
Estonsko	74	1.2	Burundi	62	2.2	Jordánsko	47	0.2
Chorvatsko	74	7.1	Lucembursko	61	3.1	Svatý Tomáš a Princův ostrov	47	
Belgie	73	10.1	Jamajka	61	-8.5	Niger	47	1.3
Rakousko	73	4.6	Japonsko	61	2.8	Bahrajn	46	-1.0
Francie	73	15.0	Madagaskar	61	-4.1	Západní břeh a Gaza	46	-2.6
Izrael	73	9.2	Guyana	61	6.0	Džibutsko	46	
Portugalsko	72	4.3	Svatý Vincent a Grenadiny	61		Turecko	46	-8.6
Hongkong	72	2.1	Kambodža	60	-1.3	Rovníková Guinea	45	9.2
Rumunsko	72	4.1	Mauricius	60	16.8	Eritrea	45	-26.1
Argentina	72	22.7	Mexiko	60	2.6	Nepál	44	3.3
Kyrgyzstán	71	12.2	Keňa	59	-5.2	Maroko	43	
Polsko	71	-2.3	Malta	59	25.3	Kongo	43	-3.5
Vietnam	71	7.7	Ghana	58	-6.4	Nigérie	43	-18.0
Panama	71	14.3	Tanzanie	58		Středoafričká republika	42	-12.2
Slovensko	71	0.9	Malajsie	58	-7.9	Pákistán	42	-0.3
Ekvádor	71	22.3	Zimbabwe	57	-3.4	Súdán	41	-11.5
Maďarsko	71	2.7	Uzbekistán	57	-10.2	Sierra Leone	41	-3.1
Namibie	71	3.2	Surinam	56	-11.1	Benin	41	-16.7
Svatá Lucie	71		Vanuatu	56		Čad	41	-13.0
Mongolsko	70	9.0	Albánie	56	-8.1	Indie	40	-8.8
Irsko	70	10.2	Zambia	55	-2.4	Egypt	40	-20.0
Jižní Afrika	70	4.3	Východní Timor	55		Togo	39	-5.5
Thajsko	70	0.3	Senegal	55	-2.1	Pobřeží slonoviny	37	-7.1
Trinidad and Tobago	70	2.5	Korejská republika	54	-4.5	Jemen	29	1.8
Kuba	70	6.4	Írán	54	18.6			
Brazílie	69	10.5	Srí Lanka	53	-13.1			